

Effectmeting De transnationale stad, over Rotterdams internationaal cultuurbeleid

1 Korte omschrijving van het advies

De Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur adviseert de gemeente Rotterdam besef te tonen van de transnationale positie van Rotterdam: de stad als knooppunt op Europees en wereldniveau. Om te komen tot internationaal cultuurbeleid dat aansluit bij actuele internationale ontwikkelingen en dat recht doet aan economische, sociale en artistieke ambities van Rotterdam, moet het punt hoog op de agenda van het gemeentebestuur en het directeurenoverleg, alsook georganiseerd en direct contact tussen beiden.

Voortzetting van het bestaande internationale cultuurbeleid vanuit culturele organisaties, de dienst Kunst en Cultuur, afdeling Externe Betrekkingen en Rotterdam Marketing is gewenst. Dit beleid is slechts een minimum. Wereldwijde ontwikkelingen en stedelijke ambities vereisen versterking van internationaal cultuurbeleid. Erkenning dat kunst en cultuur effectieve middelen zijn bij de ontwikkeling en branding van Rotterdam als internationale en interculturele stad is noodzakelijk.

Gebruik van de 'transnationale creatieve synergie' van Rotterdamse kunstenaars en culturele organisaties, met of zonder migratie achtergrond, vereist een op deze tijd toegesneden infrastructuur. Zo'n infrastructuur bestaat uit een combinatie van stedelijke faciliteiten en effectieve, internationale netwerken. De Rotterdamse faciliteiten op het terrein van kunst en cultuur zijn goed. Internationale relaties worden echter onvoldoende benut, ze blijven te vaak van individuele aard, er wordt onvoldoende gebruik gemaakt van elkaars internationale ervaringen en contacten.

Het is gewenst dat Rotterdamse culturele organisaties, die binnen hun reguliere beleid ruimte maken voor internationale samenwerking, steun en stimulans (blijven of gaan) ontvangen vanuit de gemeentelijke overheid. De gemeente Rotterdam zou in haar besprekingen over de cultuurplanperiode 2009-2012 ook op rijksniveau duidelijk moeten maken dat internationaal cultuurbeleid nadrukkelijker onderdeel moet zijn van regulier beleid, niet als extra activiteit, maar als deel van de basisactiviteiten.

Er zijn autonome artistieke redenen voor kunstenaars en culturele organisaties om in bepaalde landen samenwerking te zoeken. De gemeente moet daar niet sturend in optreden. Wel kunnen gemeente, de culturele en andere sectoren door wederzijds inzicht in beleid tot effectieve samenwerking op internationaal niveau komen: samenwerking in landen waar belangen samenvallen is gewenst.

De Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur doet een aantal concrete voorstellen voor versterking van het Rotterdamse internationale cultuurbeleid. De meest pregnante voorstellen zijn:

- Verleid internationale makers: maak Rotterdam aantrekkelijk als tijdelijke residentie of als permanente vestigingsstad, door goede faciliteiten te bieden, waaronder betaalbare woon- en werkruimten.
- Gebruik verhalen van Rotterdammers: dat Rotterdam meer dan 160 nationaliteiten kent, betekent niets zolang je de verhalen van deze Rotterdammers niet zichtbaar maakt. Kosmopolis Rotterdam, huis voor de culturele dialoog, kan hierin een actieve rol spelen.
- Creëer een helpdesk voor internationale zaken: deze helpdesk kan informatie bieden over Europese wet- en regelgeving, Europese subsidiemogelijkheden

alsook over contactpersonen, organisaties en netwerken in het buitenland en over internationale activiteiten vanuit andere sectoren.

2 Gang door het gemeentelijk apparaat

De wethouder Participatie en Cultuur heeft de Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur in het najaar van 2006 gevraagd advies uit te brengen over het internationale cultuurbeleid. Op 1 mei 2007 nam het College kennis van het advies. Het College besloot een aantal aanbevelingen uit het advies over te nemen. In een brief aan de gemeenteraad van 8 juni 2007 staan deze genoemd.

Het aantrekkelijk maken van Rotterdam als vestigingsstad staat hoog op de agenda van het college. Voor kunst en cultuur betekent dit dat Rotterdam potentiële bewoners een levendig en gevarieerd aanbod moet kunnen bieden. Het Rotterdamse kunstbeleid is in de breedste zin hierop gericht. De Stichting KunstAccommodatie Rotterdam is in januari 2007 door het College benoemd tot cultuurmakelaar, hetgeen betekent dat deze (gemeentelijke) panden gaat matchen met de vraag naar tijdelijke ruimte in de cultuursector. Ook het plan van het Centrum Beeldende Kunst om het internationale gastatelierbeleid uit te breiden en te professionaliseren sluit aan op de aanbeveling om internationale makers te verleiden tot vestiging in Rotterdam. Het College wil bezien in hoeverre beide ontwikkelingen elkaar in de toekomst kunnen versterken.

Wat betreft de tweede aanbeveling, gebruik maken van de verhalen van Rotterdamers en de Rotterdamse geschiedenis, ziet het college inderdaad raakvlakken met de doelstellingen van Kosmopolis Rotterdam. Het blijft bij deze constatering.

De derde belangrijke aanbeveling over een helpdesk neemt het college voor kennisgeving aan. Over andere aanbevelingen in het advies - investeren in een Engelstalige brochure over het kunst- en culturaanbod in Rotterdam, participeren in het Cultuurforum van Eurocities en bevorderen van internationale samenwerking daar waar belangen samenvallen - wil het college geen nader actie ondernemen, hierbij rekening houdend met bestaande financiële kaders en beschikbare capaciteit.

Het College betwijfelt of een investering in de lobby richting Brussel rendabel is. In het verleden bleken soortgelijke initiatieven w.o. MedUrbsVie beperkte resultaten op te leveren. Wel kan de gemeente een informerende rol krijgen op dit gebied in de vorm van het coördinerende bureau voor EU zaken dat sinds kort in het Stadhuis is gevestigd.

Het belang dat het College hecht aan internationaal cultuurbeleid, is in de uitgangspuntennotitie voor het cultuurplan 2009-2012 nader onderstreept in het thema internationalisering, een van de drie centrale thema's in de uitgangspuntennotitie.

Dit belang ziet het College voorts bevestigd in het manifest dat de grote culturele instellingen van Amsterdam en Rotterdam onlangs gezamenlijk hebben gepubliceerd. Hierin wordt rekenschap gegeven van de noodzaak tot intensieve samenwerking van de twee steden en bij voorkeur in G4 verband. Deze samenwerking wordt van grote betekenis geacht voor het op de internationale kaart zetten van Nederland. Het College ziet het manifest als een signaal van de kunstsector, dat internationale profilering speciale aandacht verdient en dat instellingen bereid zijn zich hiervoor in te spannen.

Op het moment van het opstellen van deze effectmeting is het advies nog niet geagendeerd voor behandeling in de gemeenteraad.

3 Waarneembare effecten

Internationalisering is een van de drie centrale thema's geworden (naast participatie en educatie) in de uitgangspuntennotitie bij de komende cultuurplanperiode 2009-2012, die gepubliceerd is in mei 2007. "Wij zien een belangrijke rol weggelegd voor de Rotterdamse kunst- en cultuursector in het stedelijk internationale verkeer in de breedste zin van het woord" aldus het College. Sommige aanbevelingen sluiten zoals het College stelt aan bij reeds ingezet nieuw beleid door de Stichting KunstAccommodatie Rotterdam, Centrum Beeldende Kunst en Kosmopolis Rotterdam. Dit beleid is nog te prematuur om nu al zichtbare effecten te kunnen zien. De aanbeveling om de band met een stad als Istanbul, culturele hoofdstad in 2010, aan te halen, is overgenomen. Het College wil het kosmopolitisch karakter van Rotterdam in de komende jaren nadrukkelijk tot uiting laten komen in het cultuurbeleid, onder andere door internationaal georiënteerde cultureel instellingen en festivals in Rotterdam continu zichtbaar te maken in de stad en internationale topkunst in de stad te laten zien. Dat lijkt gevolgen te hebben voor Poetry International, International Film Festival Rotterdam, de Internationale Beelden Collectie en expliciet internationaal opererende instelling als de Architectuur Biënnale en Witte de With.

4 Beoordeling

Opsteller van deze effectmeting is niet dezelfde als de opsteller van het advies. Een beoordeling hoe het adviestraject is ervaren blijft hier derhalve achterwege.

5 Vervolgstappen

Stichting KunstAccommodatie Rotterdam, Centrum Beeldende Kunst en Kosmopolis Rotterdam zouden na twee/drie jaar specifiek moeten worden geëvalueerd op hun internationale ambitie. In het voorjaar van 2008 worden hun beleidsplannen voor het cultuurplan 2009-2012 beoordeeld op het thema internationalisering, echter het merendeel van de nieuwe concrete activiteiten moet dan nog van de grond komen. De Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur zou deze organisaties, zo mogelijk in samenhang, eind 2010 tussentijds moeten evalueren.

Aanvulling juni 2008

1 juni 2007

Het College heeft in de vergadering van 29 mei kennis genomen van het RRKC-advies. Bovendien besluit het College om een aantal aanbevelingen uit het advies over te nemen, bijvoorbeeld een Engelstalige brochure over het Rotterdamse kunst- en culturaanbod en deelname aan het Cultuur Forum van Eurocities. De oprichting van Kosmopolis Rotterdam in november 2006 en het lopende onderzoek naar een nieuw Stadsmuseum sluiten aan bij de aanbevelingen die de Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur in het advies doet.

Het College besluit ook dat het wenselijk is om een Stichting Europese Jongerenhoofdstad op te richten. Nadat de gemeenteraad zijn wensen en bedenkingen ten aanzien van deze oprichting aan het college kenbaar heeft gemaakt, neemt het college een definitief besluit. Daarna wordt het besluit ter goedkeuring voorgelegd aan Gedeputeerde Staten van de provincie Zuid-Holland

12 juli 2007

In de uitgangspuntennotitie cultuurplan 2009-2012 is Internationalisering als een van de college-thema's opgenomen. De bespreking van het advies van de Rotterdamse Raad

voor Kunst en Cultuur en de collegereactie daarop kunnen aanleiding zijn met de wethouder dieper in te gaan op internationalisering in het cultuurbeleid: de gewenste positie van Rotterdamse kunst en cultuur in het buitenland in de komende cultuurplanperiode.

21 augustus 2007

Het college van Burgemeester en Wethouders stuurt een brief naar de commissie Jeugd Onderwijs en Cultuur met daarin de reactie op het advies. Het college zegt meer richtinggevend te willen optreden bij het realiseren en stimuleren van presentaties van Rotterdamse Kunst in het buitenland. Daarbij staat voorop dat de krachten gebundeld moeten worden en de verbindingen met andere beleidsterreinen als economie en citymarketing worden gelegd.

De intrinsieke waarde van kunst en cultuur moeten in deze strategische benadering het uitgangspunt blijven.

Het college heeft de Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur gevraagd een beknopt beeld te schetsen van de huidige Rotterdamse positie en steden en gebieden te benoemen die voor samenwerking/uitwisseling van belang zijn.

Verder heeft de Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur het advies *Transnationale stad* uitgebracht waaruit blijkt dat in de culturele sector grenzen nauwelijks meer bestaan. Steviger inzet van stedelijke positionering en ontwikkelkansen zou hier ondersteunend kunnen werken.

Het College reageert als volgt op de aanbevelingen van de Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur.

- 1 Aantrekkelijker maken van Rotterdam als tijdelijke of permanente vestigingstad hieraan wordt al uitvoering gegeven doordat de Stichting KunstAccommodatie Rotterdam dit jaar is aangewezen als cultuurmakelaar: het aanbieden van betaalbare woon- en werkruimte in de cultuursector.
- 2 Aandacht voor de verhalen van Rotterdammers en de geschiedenis van Rotterdam. dit krijgt al gestalte in de vorm van Kosmopolis Rotterdam.
- 3 Investeren in een Engelstalige kwaliteitsbrochure over het Rotterdamse kunst- en cultuuraanbod.
Directeur dienst Kunst en Cultuur heeft opdracht actie te ondernemen.
- 4 Participeren in het Cultuurforum van Eurocities en intersectorale samenwerking directeur dienst Kunst en Cultuur heeft opdracht actie te ondernemen, daarbij rekening houdend met bestaande financiële kaders en capaciteit.
- 5 Het opzetten van een centraal punt voor actuele informatie over Rotterdamse instellingen die in het buitenland actief zijn.
Om redenen van bestaande kaders en capaciteit niet overgenomen.
- 6 Helpdesk internationale zaken:
Om redenen van bestaande kaders en capaciteit niet overgenomen.
- 7 G4-kantoor benutten:
Niet overgenomen. Het coördinerende bureau voor EU-zaken op het Stadhuis kan hierin een informerende rol spelen.

5 september 2007

Het advies wordt besproken in de openbare overlegvergadering op woensdag 5 september juni 2007. Er heerst twijfel onder de leden. De één juicht het initiatief toe de ander vraagt zich af of voor internationalisering voldoende middelen zijn vrij te maken, waarom met Amsterdam moet worden samengewerkt en of het plan niet te ambitieus is. De PvdA-fractie wil ervoor waken de opdrachten niet alleen aan grote bedrijven moeten worden overgedragen, maar ook kleine culturele organisaties moeten betrokken zijn.

Wethouder Participatie en Cultuur heeft namens het College een advies gevraagd over internationaal cultuurbeleid. Zijn indruk is dat er nog wel wat te doen is op dit gebied,

maar Rotterdam doet het niet slecht. In het kader van de Europese Jongerenhoofdstad zullen in 2009 in Rotterdam veel activiteiten plaatsvinden, die het internationale cultuurbeleid op de kaart zetten. Recent zijn tien belangrijkste designers uit Rotterdam uitgenodigd voor galeries in New York. Er zijn echter andere zaken waarvoor de gemeente zich moet inzetten, omdat het niet vanzelf gebeurt. Onderschreven wordt dat een andere afspiegeling op de Uitmarkt gewenst is. Dat is de reden dat cultuurparticipatie een van de pijlers is. Er moet worden geïnvesteerd in het publiek van de toekomst: cultuureducatie. Er moet in internationalisatie worden geïnvesteerd. De diversiteit is de kracht van Rotterdam; daarin kan zij zich onderscheiden. Op dit moment vinden allerlei activiteiten plaats; er is geld voor het Jongerenjaar en Metropolis. Het ARDAM(Amsterdam Rotterdam)-overleg biedt perspectief om bijv. het Holland Festival gezamenlijk te ontwikkelen. Dit zou binnen bestaande budgetten kunnen plaatsvinden. De samenwerking met Amsterdam is ook gericht op het versterken van elkaars onderdelen. Het College wil in beeld brengen tot welke plannen deze cultuurnota zal leiden. Daarna komt het budget aan de orde. Wat moet worden verstaan onder bestaande kaders? Een richtbedrag wordt aangegeven. Het gaat erom welke plannen zo onderscheidend zijn, dat zij het waard zijn om daarin te investeren, naast de basisinfrastructuur. Het gaat vooral om de drie programma's: cultuur en school, cultuurparticipatie en internationalisering.